

NAPRAWOWAĆ (56) *vb impf*

Wszystkie samogłoski jasne (w tym w pierwszym oraz drugim a 1 r. błędne znakowanie).

inf naprawować (15). ◇ *praes* 1 sg naprawuję (1). ◇ 2 sg naprawujesz (1). ◇ 3 sg naprawuje (8). ◇ 3 pl naprawują (7). ◇ *praet* 3 sg m naprawował (8). *f* naprawowała (1). ◇ 3 pl m pers naprawowali (5). *subst* naprawowały (1). ◇ *fut* 2 sg m będziesz naprawował (1). ◇ *imp* 2 sg naprawuj (1). ◇ 2 pl naprawujcie (1). ◇ *part praes act* naprawując (6).

Sł stp notuje, Cn s.v. ścieleń drogę, Linde XVII w. s.v. naprawić.

1. Powodować, by coś wróciło do stanu sprzed zepsucia [kogo, co] (23) : kościoł [...] Rzymfki nápifał przemocny lift Korinczykom do pokoju ie zgániáiąc y napráwuiąc wiárę ich *SkarJedn* 123, 124; leniwe á niedbałe [*klasztorne panienki*] rozmáicie [*matka*] nápráwowałá. *SkarŻyw* 142; *CzechEp* 30; *ReszPrz* 31; BRácia/ iefliby też człowiek do iákiego vpadku był vniesion/ wy duchowni nápráwuycie [*instruite*] tákiego w duchu éichości *WujNT Gal* 6/1.

naprawować czym (1): *SkarŻyw* 557 *cf Szereg*.

W przeciwstawieniach: »naprawować ... skazić, zepsować« (2): *RejZwierc* 87; A rády też niektóre przydáie Ewángelia: á to co zepfowáli Pháryzeufzowie/ to nápráwuie. *SkarKaz* 311b.

Zwroty: »naprawować dyscyplinę« (1): W których [*klasztorach*] nápráwuiąc díscyplinę y porządki ofłábionych obyczáiw y życia zakonnego/ wielką pracą podiáł. *SkarŻyw* 411.

»naprawować [coś] pomieszanego« (1): Bo pátrzay zálie/ iáko Pan Bog wielbił á błogofławił ony fwięte krole/ ktorzy zálie nápráwowałi pomiezfaná fwięta wolá iego/ y chwałę iego. *RejZwierc* 42v.

»naprawować porządki« (1): *SkarŻyw* 411 *cf* »naprawować dyscyplinę«.

Szereg: »naprawować i przywozić« (1): P. niebá y ziemie/ nieoddalił od nich [...] miłofierdzia fwego: ále rozmáitymi obyczáymi nápráwował ie y przjwoził do siebie. *SkarŻyw* 557.

a. O rzeczach materialnych; reperować, odbudowywać [co] (11) : mofty álbo przewozy/ przepławy/ przodkiem chodzą nápráwować ludzie piefzy. *BielSpr* 53, 53; Gałzma powieda/ że ty y Iudowie myflicie fię fprzećiwić/ y dla tego nápráwuiefz mur [*aedificas murum*] ábyś był krolem ich *BudBib* 2.Esdr 6/6; ktemu owo zániedbanie zamków potrzebnych/ że ich nie nápráwuią/ á dáią fie im walić *KochWr* 36; *GostGosp* 82.

naprawować komu (1): *SkarŻyw* 571 *cf Ze* zdaniem.

naprawować czym (1): *BibRadz* I 463d *marg cf W* porównaniu.

naprawować czym [= za co] (1): robotnikom dawano [srebro wniesione do domu Jehowinego]/ á (oni) nimi nápráwowałi [*fortificabant*] dom Iehowy. *BudBib* 4.Reg 12/14.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): który [*wieśniak*] do niego częfłto chodząc/ w komorce mu nápráwował co było potrzeba. *SkarŻyw* 571.

W porównaniu (1): Ták iáko práwidłem nápráwuią tho co fię vchybi przy budowaniu [...] także grzechy máią być nápráwione fpráwiedliwością *BibRadz* I 463d *marg*.

Przysłowie: Cnotá królestwá buduie Cnotá miáftá nápráwuie *KochMRot* A2v.

Szereg: »restaurować i naprawować« (1): ná poprąwę tego co reftaurować y nápráwować potrzebá/ żadnego opátrzenia nie máią. *SarnStat* 1179.

W przen (1) :

Szereg: »naprawować i nowy budować« (1): Pan IEZVS, w onych młodych lećciech/ fklonność fwoię do rzeczy bozkich y do domu oycá fwego pokazał/ iż kościoł iego nápráwować y nowy zbudować miał/ w mądrości y w doftátku swoim/ więtfzym y lepřzym niżli Sálomon *SkarKaz* 42a.

b. O zdrowiu: leczyć; w przén [czym] (1) : O Bogowie/ o fczęścié/ byście obroćili/ W fczęśliwą ftronę dużę y łáfkáwi byli. A mé kości/ które fwą ftrátą nápráwuia/ Zdrowié Oyczyźnie wáfzý/ iéy flawę gotuia *ZawJeft* 44.

2. Powodować, by coś zmieniło się na lepsze; ulepszać, udoskonalać [w tym: co (12)] (13) : Náuczáli też/ iż fię onym práwem: Oko zá oko/ záń zá záń/ ręká zá rękę/ godziło mścić nád nieprzyiaćielem. A Pan to nápráwuie/ vkázuiąc/ że to nie vftáwiono ná prágnienie y náfylenie pomřty: ále ná fpráwiedliwość. *SkarKaz* 311b, 311b, 312a.

W przeciwstawieniu: »naprawować ... tracić« (1): iuř ty [*Panie*] złe nápráwu y á nie trác ich/ íam dla íiebie *SkarŻyw* 482.

Zwrot: »niedoskonałe, złe naprawować« (1:1): dobre ku cnotom pobudzał: grześne kruřzył: niedofkonále nápráwował: y wierná á mądrá pracá/ wiele duř Pánu ná żniwie S. Ewánieliey pozyfkował. *SkarŻyw* 462, 482.

Szereg: »naprawować i odnawiać« (1): Rzymiány zwycięfce nád fobá wyznawali/ á czáfem przegráne bitwy (záchowawřly vćieczką zdrowia swoie) nápráwowali/ y odnawiali *StryjKron* 340.

a. O roli [czym] (1) : Kędy niłkie role/ ná iárzyny ie zoftáwić: wřzákoż niżiny rowámi może nápráwować/ zagony wyfokie orác *GostGosp* 66.

b. O tekście (6) :

naprawować z czego (4): nielza Greckich ksiąg z Láćinřkich nápráwować/ poniewáż y w nich ía fałře *BudNT przedm c6v, przedm c6v; SkarŻyw* 46; ięli fię Graeckiego iáko pewnieyfze⁸⁰ y chćieli z niego Láćinřki nápráwować. *WujNT przedm* 11.

W przeciwstawieniu: »naprawować ... kazić« (2): Ołtáteczná przyczyná píárřkich omyłék tá była/ iż miedzy niemi bywali co fię zá mądre mieli/ á przeto też niektóre mieřcá gdzie fię iym fałř być zdał/ nápráwowali/ to íeř kázili. *BudNT przedm b6v, przedm b7.*

Zwrot: »[co] napsowanego i fałřzowanego naprawować« (1): Bibliá iuř fobie ná on czás w rękopifách od pogáńřtwá y Heretyków w ięzyku Greckim nápfówná y fałřzówná/ z ięzyká Żydowřkie⁸⁰ nápráwował. *SkarŻyw* 46.

3. Powodować, by nie było zła [co] (7) : nierządu im dalej, tym więcej przybywa we wszystkich tych rzeczach, o ktore oni posyłają nas starać się, aby już wždy kiedy się poczęło co naprawować. *DiarDop* 106.

naprawować czym (1): Cicero máło w Rzymie ízarřzunem woiował/ Lecż wymowá wiele złych/ rzeřzy nápráwował. *RejZwierz* 91.

Zwroty: »niedostatki naprawować« (1): Vrząd Bífkupi íeř rządzić kościoł Boży. Y dobrze rozbierác fłowo prawdy. Niedofrátki nápráwować/ y ítánowić kápfány po mieřćiech. *WujNT Xxxxx2v.*

»obłędy, omyłki naprawować« (1:1): *GórńDworz Z3v;* íeř to człowieká Chriřćiáńřkiego włáfná chwałá/ omyłki fwe nápráwować [*errata sua emendare*] *ModrzBaz* 102.

»naprawować [co] złego« [szyk zmienny] (2): *RejZwierz* 91; Iákiey pracey y fráfunkow nápráwuiać one złe poštěpki/ iákiey czuynośći/ ftáránia/ niełpánia/ vżył *SkarŻyw* 291.

W przen (1) : Włzytkie pílmá S. zbáwienie Ią tym ktorzy ie dobrze rozumieią; ále niebefpieczne tym ktorzy ie ku przewrotnośći łercá łwego náciągáć wołá/ niźli prześć łercá łwego według ich prołtośći nápráwować. *WujNT ktv*.

4. *Powodować, by coś było, powstało* [co (5), kogo (1)] (6) : przez śmierć iufz do końca [*Chrystus*] obála then źiemłki przybytek/ á przez zmarthwychwłtanie dokona vczynku łwego wnapráwie zupełney nowego Adámá/ ktorego tu záczał był nápráwować gdy poźrze żywot śmiertelność. *GrzegŚm* 57.

naprawować komu (1): Vtracilismy to Vnią z Polską [...] niemamy nawet y wolney Electiey Pana [...] Sceptra swe y Regiment WKM podawamy swobody y fortunasy zsobą posteritatem nostram. będziesz nam to naprawował. *ActReg* 31.

a. *Urządzać, zakładać* [czym] (1) : każdym łpołobem y pilnośćią tárgi y iármárki nápráwować *GostGosp* 140.

b. *Formować* (2) : Gedymin z Gałztołtem Hetmánem łwoim Litewłkie woylká y vfy nápráwuie *StryjKron* 390.

naprawować czym (1): Swántołław łam gdy łzyki nápráwował włocznią od iednego Litwiná ná wylot przebity łpadł z koniá *StryjKron* 477.

c. *Zwrot*: »chwałę bożą naprawować« = *wyznawać wiarę* (1) : bálwochwálcy czáfu tego wymiátuią ná oczy wiernym ktorzy chwałę bożą nápráwuiać żeby mieli vltáwy Boże wyniłzczać. *BibRadz* I 251a *marg*.

5. *Udzielać wskazówek* (1) :

W połączeniu szeregowym (1): Wierzę w Boga który zliczył śłády moie/ wie co fię zemną dzieie. on mię rządzi/ on mię ćwiczy/ on mię nápráwuie. *SkarKaz* 550b.

6. *Przywoływać* [komu czym] (1) : Anna [...] Naprawvye dzyewkam mąze czaramy *LibMal* 1552/172.

7. *Namawiać, poduszczać* (4) :

naprawować kogo (3), *co* (1): On nowy Biskup/ łłucháiać niektorych złych obmownych ięzykow/ ktore czárt chcąc zámiełzać/ á niepokoieu náłsiac/ nápráwował: Theophilá z vrzędu zložyl *SkarŻyw* 171. *Cf* *naprawować kogo na kogo*.

naprawować kogo na kogo (2): Iefli łobie Anátoli v Koncylium on przywilej ziednał/ áby był pierwłzym po Rzymłkim/ czemułz o przyzwolenie Papieźá prołił/ y Cefarzá nań nápráwował? *SkarJedn* 187; *SkarŻyw* 528.

W połączeniu szeregowym (1): Schadzki o mnie [*ludzie złośliwi*] czynią/ rádzą/ nápráwuiać/ Gdzie łye iedno rułżę/ włzędy mię łzlákuią. *KochPs* 82.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (1) : Emendo – Naprawuię. *Calep* 359a.

Synonimy *cf* NAPRAWIAĆ.

Formacje współrdzenne *cf* PRAWIĆ.

Cf NAPRAWOWANIE, NAPRAWOWANY, [NAPRAWUJĄCY]

